

Motion till riksdagen

1987/88:So8

av Alf Svensson (c)

om åtgärder mot AIDS (prop. 1987/88:79)

Enligt WHO:s beräkningar som gjordes i början av 1987 är mellan 5 och 10 miljoner människor i hela världen HIV-smittade. WHO uppskattar att 10–30 % av dessa kommer att insjukna i AIDS inom fem år. I Sverige har 159 fall av AIDS rapporterats, varav 77 avlidit.

Utifrån den hittillsvarande utvecklingen har många olika prognoser för den fortsatta spridningen av sjukdomen tagits fram. Även om man stannar för den mest optimistiska prognosen är det ett skrämmande framtidsperspektiv som utmålas om inget drastiskt inträffar som kan ändra hotbilden.

De flesta forskare tycks vara eniga om att något verksamt vaccin mot AIDS inte kommer att kunna tas fram under de närmaste fem–tio åren. Vissa läkemedel som AZT och Fucidin har dock visat sig kunna lindra symtomen på sjukdomen men ger samtidigt en rad svåra biverkningar.

WHO:s slutsats är att det viktigaste som kan göras för att hejda utvecklingen av epidemin är information i syfte att åstadkomma beteendeförändringar.

De förebyggande åtgärderna är alltså den enda möjligheten vi har när det gäller att förhindra att fler smittas av HIV-virus. De viktigaste åtgärderna är enligt kds följande:

Fortsatt och breddad information

Informationen är ett aktivt vapen mot såväl smittspridning som onödig oro bland allmänheten. Det är viktigt att inte samhällets informationsinsatser avmattas, eftersom allmänheten då kan få ett intryck av att faran är över. I all information måste den personliga livsstilens betydelse när det gäller sex och samlevnad framhållas. En fast sexuell relation mellan två personer som inte är HIV-bärare är i dag det säkraste sättet att undvika smitta och kommer kanske i framtiden att vara det enda säkra. Vi kristdemokrater anser att det vore ett svek att undanhålla framför allt ungdomar den informationen.

Ansvarstagande och trohet i ett förhållande har dessutom positiva värden i sig.

Utbredningen av AIDS måste också leda till att kampen mot alkoholmissbruk intensifieras. Det finns ett indirekt samband mellan alkohol och spridningen av AIDS eftersom alkoholpåverkan minskar försiktigheten vid sexuella kontakter.

Utvidgad testverksamhet

I Sverige har hittills 1 701 HIV-smittade personer identifierats. Det verkliga antalet beräknas uppgå till ca 5 000. Om denna uppskattning är riktig innebär det att drygt tre tusen personer inte är medvetna om att de är smittade och därför inte heller vidtar några åtgärder för att förhindra att smittan förs vidare. För att nå en större grupp är det viktigt att själva testningen avdramatiseras. Ingen skall behöva känna sig utpekad vid testtillfället. Målet bör därför enligt kds vara att hela landets vuxna befolkning upp till 65 års ålder testas regelbundet. Detta skulle också leda till en förbättring av informationen eftersom testtillfället kunde utnyttjas till personlig information och rådgivning.

I regeringens proposition 1987/88:79 om åtgärder mot AIDS är inställningen till en mera utvidgad testverksamhet betydligt mer positiv än den varit tidigare vilket är glädjande.

Socialministern har tidigare hävdat att resultatet inte skulle stå i rimlig proportion till kostnaden och att det skulle dra resurser från den övriga sjukvården. Enligt beräkningar som gjorts av doktor Gisela Dahlquist vid Sachsska barnsjukhuset i Stockholm skulle allmän testning bli samhällsekonomiskt lönsam inom ett fåtal år, även om man endast lyckas nedbringa antalet AIDS-fall till hälften (SvD 1987-10-14).

Förhindra utstötning och diskriminering

HIV-smittade måste skyddas mot ovärdig behandling och utslagning. Alla förslag om "AIDS-byar", avvisning av HIV-positiva utlänningar vid gränsen och liknande måste avvisas.

En omfattande personalutbildning kring HIV/AIDS-problematiken måste genomföras för alla personalgrupper inom vården. Speciell uppmärksamhet måste ägnas situationen för AIDS-sjuka barn.

Stöd till de smittade och deras anhöriga

De människor som får reda på att de bär på HIV-virus och deras anhöriga ställs inför en mycket svår situation. De hamnar ofta i en djup isolering, såväl socialt som känslomässigt. Flera frivilligorganisationer har påbörjat ett arbete som innebär stödjande verksamhet för HIV-smittade och deras anhöriga. Dessa måste få fortsatt stöd för sin verksamhet samtidigt som insatserna inom hälso- och sjukvården på detta område måste utökas.

Specialinriktade åtgärder för narkomaner

Narkomanerna har blivit en viktig nyckelgrupp när det gäller att hindra spridningen av HIV/AIDS. Tvångsvård tillgrips numera för tunga missbrukare som inte kan motiveras för vård. Framför allt i storstadsområden råder emellertid stor brist på behandlingshem som är anpassade för denna vårdform. Ytterligare resurser för detta ändamål måste snabbt tillskapas. Kds föreslår därför att 5 milj. kr. utöver regeringens förslag anslås för budgetåret 1988/89 för utbyggnad av LVM-vården.

Kds har tidigare krävt att narkotikamissbrukare skall kunna få tillgång till rena sprutor och kanyler. Detta har avvisats med motiveringen att det skulle undergräva tilltron till narkotikapolitiken i övrigt. Sverige är i dag i det närmaste unikt i Europa som inte söker hejda den smittspridning som sker i samband med bruk av rena sprutor och kanyler genom att på ett reglerat sätt tillhandahålla rena sådana.

Förslaget får naturligtvis inte uppfattas som ett accepterande av narkotikamissbruket. Detta måste på alla sätt bekämpas, vilket utvecklas närmare i en separat narkotikapolitisk motion. Verkligheten är dock sådan i dagsläget att åtgärder för att förhindra spridningen av HIV/AIDS måste prioriteras.

För närvarande pågår en försöksverksamhet med utdelning av sprutor vid S:t Lars sjukhus i Lund. Verksamheten berörde i september 1987 360 personer.

I socialutskottets betänkande om tillhandahållande av sprutor och kanyler (SoU 1986/87:19, rskr. 187) som behandlades i april 1987 sägs bl. a. följande: "Utskottet kan inte acceptera att verksamheten i Lund utökas eller att liknande verksamheter inleds på andra håll i strid med strävandena inom narkotikapolitiken." I oktober 1987 togs frågan upp i AIDS-delegationen som då beslöt att en vetenskaplig utvärdering av försöket med utdelning av sprutor skulle genomföras. Delegationen ansåg att ingen utvidgning av liknande verksamheter borde ske i övriga landet i avvaktan på utvärderingen. Kds anser att denna förhållning av frågan är oförsvarlig med tanke på att för varje ny person som smittas innebär det i praktiken en dödsdom.

Verksamheten bör snarast utvidgas.

Det finns en uppenbar risk för att socialstyrelsens och AIDS-delegationens vankelmod och utdragna diskussioner när det gäller denna fråga, frågan om allmän HIV-testning med flera viktiga förebyggande åtgärder leder till en förtroendekris hos allmänheten.

Utbredningen av sjukdomen AIDS ställer samhället på svåra prov. Det råder stor politisk enighet om vikten av att bevara det öppna samhället. En viktig förutsättning för detta är att socialstyrelsen och AIDS-delegationen på ett helt annat sätt än hittills visar konsekvens och handlingskraft.

Tvångstestning i vissa fall

I samband med sexuella övergrepp mot kvinnor och barn har frågan om tvångstestning av gärningsmännen aktualiserats. I mars 1987 ställde jag med anledning av detta följande fråga till socialministern: "Avser socialministern att ta initiativ till en lagändring för att möjliggöra tvångstester i vissa fall?"

I sitt svar menade socialministern att det föreligger svårigheter att i efterhand fastställa om gärningsmannen varit HIV-smittad när gärningen begicks och att det inte är säkert att smittan i så fall överförts. Hon anförde bl. a. följande:

"Den som utsatts för ett sexuellt övergrepp och fruktar att han eller hon kan ha blivit smittad med HIV kan, men hänsyn till vad jag nu sagt, inte stilla denna oro med mindre än att han eller hon själv låter testa sig. Endast på detta sätt kan man få besked om man är smittad eller ej. Jag har inte för

avsikt att ta initiativ till att ytterligare lagbestämmelser införs om tvångstestning eller annan kroppsbesiktning av gärningsmän eller misstänkta gärningsmän utöver de som redan finns i 28 kap. 12 rättegångsbalken.”

Enligt kds mening är det helt orimligt att de som utsätts för sexuella övergrepp förutom detta skall behöva utsättas för den psykiska press som det innebär att behöva invänta att en eventuell smitta visar sig. Om brottsoffret så begär bör därför tvångstestning av gärningsmän som begått sexuella övergrepp kunna tillgripas.

Mot. 1987/88
So8

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att all information om HIV/AIDS från socialstyrelsen och andra statliga instanser skall beröra livsstilens betydelse när det gäller att hejda smittspridningen,
2. att riksdagen anslår ytterligare 5 milj. kr. under budgetåret 1988/89 för utbyggnaden av behandlingshem för missbrukare som omhändertagits enligt LVM,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utdelning av rena sprutor och kanyler till narkotikamissbrukare,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmän HIV-testning av alla vuxna personer upp till 65 års ålder,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en lagändring som möjliggör tvångstestning av personer som begått sexuella övergrepp.

Stockholm den 26 januari 1988

Alf Svensson (c)

